

Badania społeczne jako warunek skutecznego planowania rozwoju obszarów funkcjonalnych

Prof. UO dr hab. Agata Zagórska

Opole 6.05. 2019 r.

Polityka społeczna

- ▶ **Polityka społeczna jako nauka** cechuje się: interdyscyplinarnością, celowością, praktycznym i społecznym charakterem oraz powiązaniem z polityką gospodarczą.
- ▶ **Polityka społeczna w ujęciu praktycznym** sprowadza się do realizowania przyjętych przez władzę publiczną a także organizacje pozarządowe długofalowych działań zmierzających do zaspokojenia potrzeb i rozwiązywania problemów społecznych

- ▶ Dwie uwagi :
- ▶ W każdym kraju funkcjonuje specyficzny dla niego system zaspokajania podstawowych potrzeb ludności i specyficzne sposoby rozwiązywania problemów społecznych
- ▶ W polityce społecznej występuje efekt demonstracji / oddziaływania wyrażający się w tym ,że sposób zaspokajania określonych potrzeb ludzkich (ich części)w innym kraju stanowi punkt odniesienia dla społeczeństwa (jego części) danego kraju

Badania w polityce społecznej

- ▶ Interdyscyplinarny charakter polityki społecznej – socjologia , **statystyka społeczna**, demografia, ekonomia , prawoznawstwo itp.
- ▶ Analizy empiryczne skupione są na celach stawianych przed polityką społeczną i ich realizacją za pomocą wybranych instrumentów (ekonomicznych , prawnych itp.)
- ▶ Przedmiot badań : np.sytuacja ludnościowa
- ▶ Obiekt analiz: mieszkańcy danego obszaru i ich potrzeby oraz środki ich zaspokożenia

Badania c.d

- ▶ Analizy:
 - Ilościowe – są stosowane dla oceny skali badanych zjawisk oraz statystycznych zależności między nimi jak np. zasięg i głębokość ubóstwa
 - Jakościowe mają na celu poznanie mechanizmów rządzących wyborami życiowymi ludzi, sposobu zaspokajania potrzeb, przesłanek i form samoorganizacji
 - Poziomy badań : od mikro (gosp.dom.– budżety) , mezzo , gminy , powiaty , obszary funkcjonalne do poziomu regionalnego i krajowego

Dane jako źródło informacji

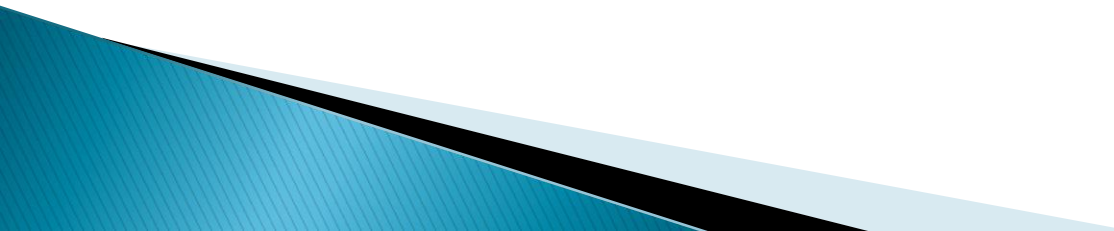
- ▶ Informacje niezbędne w planowaniu rozwoju
- ▶ Informacje same przez się nie mają sensu, trzeba je selekcjonować i nadać im konstrukcję na podstawie ocen ważności tych informacji (ocena ważności to sąd wartościujący).
- ▶ Przykłady konstrukcji informacji wykorzystywanych w planowaniu rozwoju społeczno- gospodarczego obszarów funkcjonalnych – dane dotyczące aktualnej i prognozowanej sytuacji demograficznej w postaci funkcjonalnych struktur wieku, ekonomicznych i biologicznych struktur wieku .Ich zastosowanie w projektowaniu działań będących odpowiedzią na wyzwania społeczne

Wyzwania polityki społecznej

- ▶ Polityka edukacyjna
- ▶ Rynek pracy
- ▶ Wyzwania demograficzne
- ▶ Inkluzja socjalna(wyrównywanie poziomu i warunków życia mieszkańców danego obszaru. Co wymaga wzmocnienia lokalnej i regionalnej polityki społecznej) .
- ▶ Podobne cele a zwłaszcza problemy tworzą pole do skupiania i integrowania jednostek terytorialnych wokół poszukiwania rozwiązań. To terytorialne podejście wynikające ze strategii województwa opolskiego do 2020 r. stało się impulsem do powstania 5 obszarów funkcjonalnych : *Aglomeracja Opolska* o znaczeniu ponadregionalnym i 4 o znaczeniu regionalnym, są to *Subregion Brzeski* , *Kędzierzyńsko - Strzelecki Subregionalny Obszar Funkcjonalny*, *Obszar Funkcjonalny Kluczbork - Namysłów - Olesno* i *Partnerstwo Nyskie 2020* .
- ▶ Regionalny obszar funkcjonalny – wyodrębniony przestrzennie na poziomie regionalnym obszar funkcjonalny, uwzględniający ustalenia przyjęte na poziomie krajowym i wyniki konsultacji społecznych, służący realizacji przyjętych celów.

Wybrane dane dot. obszarów funkcjonalnych województwa opolskiego

WYBRANE DANE DLA OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM W 2017 R.					
WYSZCZEGÓLNIENIE	AGLOMERACJA OPOLSKA	SUBREGION BRZEŃSKI	SUBREGION KĘDZIERZYŃSKO - STRZELECKI	KLUCZBORK - NAMYSŁÓW - OLESNO	PARTNERSTWO NYSKIE
Powierzchnia w km2	2369	665	1201	2573	2304
Ludność (stan w dniu 31.12)	334461	73191	158791	173714	232698
Ludność na km2	141	110	132	68	101
Ludność w wieku przedprodukcyjnym (stan w dniu 31.12)	52894	12986	24564	28334	36958
Ludność w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31.12)	209687	45268	100030	109598	144182
Ludność w wieku poprodukcyjnym (stan w dniu 31.12)	71880	14937	34197	35782	51558
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób wieku produkcyjnym	59,5	61,7	58,7	58,5	61,4
Urodzenia żywe	3.234	726	1.422	1.660	1.941
Zgony	3304	810	1725	1991	2854
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,2	-1,1	-1,9	-1,9	-3,9
Saldo migracji stałej na 1000 ludności	0,1	0,1	-2,8	-1,5	-1,8
Pracujący na 1000 ludności (stan w dniu 31.12) ^a	282	199	215	177	163
Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31.12)	3,7	5,0	4,3	3,8	5,0
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze Regon na 1000 ludności (stan w dniu 31.12) ^b	118,5	115,1	85,3	92,5	93,9
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	3,0	3,0	0,9	2,2	1,1
Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca	4877	4133	3902	3761	3707
Wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca	4851	4164	3980	3806	3773
Przedszkola (stan na początek roku szkolnego)	139	23	60	62	82
Dzieci w przedszkolach na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	871	694	852	734	745
Domy i zakłady pomocy społecznej (stan w dniu 31.12)	13	2	15	10	23
Mieszkańcy domów i zakładów pomocy społecznej na 1000 ludności	2,2	1,1	5,0	3,1	7,1
Porady lekarskie na 1000 ludności	7203	6543	6699	5611	6500
Wypożyczenia w bibliotekach publicznych na 1 czytelnika	16,1	14,9	20,3	16,7	20,2
Miejsca noclegowe	2919	407	837	1208	4475
Turystyczne obiekty noclegowe	53	10	15	33	53
<p>^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych w których liczba pracujących przekracza 9 osób, bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.</p> <p>^b Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.</p>					

- ▶ Nieuniknionym skutkiem ubocznym wzrostu gospodarczego jest tworzenie się biegunów wzrostu.
 - ▶ Procesy rozwojowe są dynamizowane przez aglomeracje miejskie. W przeszłości decydował o nich przemysł , obecnie usługi a kluczowym czynnikiem wzrostu są innowacje.
-

AO na tle pozostałych obszarów funkcjonalnych w 2017 r.

- ▶ Powierzchnia porównywalna z *Partnerstwem Nyskim*
- ▶ Największa liczba ludności 334461 – ok 35% i największe zagęszczenie ludności
- ▶ Najmniejsza stopa bezrobocia
- ▶ Największa liczba podmiotów g,n
- ▶ Najwyższe dochody gmin na 1 mieszkańca
- ▶ Największa liczba dzieci w przedszkolach na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat
- ▶ Najmniej korzystny współczynnik obciążenia demograficznego w *Subregionie Brzeskim* (61,7)
- ▶ Przyrost naturalny najniższy na obszarze *Partnerstwa Nyskiego* – 3,9
- ▶ Saldo migracji stałej najwyższą wartość ujemną osiągnęło w *Subregionie Kędzierzyńsko – Strzeleckim* – 2,8
- ▶ *Największa liczba domów i zakładów pomocy społecznej na terenie Partnerstwa Nyskiego oraz największa liczba wypożyczeń w bibliotekach publicznych i największa liczba miejsc noclegowych*

-
- Dysproporcje rozwojowe wraz z podejściem terytorialnym przekładają się na wzrost znaczenia zarządzania zintegrowanego terytorialnie , którego istotnym narzędziem są Obszary Funkcjonalne .
 - Wg G. Gorzelaka **polityka regionalna, której moc sprawcza jest ograniczona w obliczu procesów „długiego trwania” , powinna koncentrować się na poszerzeniu i wzmocnieniu kanałów dyfuzji rozwoju, gdyż przyspieszenie tego procesu w obszarach peryferyjnych, dotkniętych syndromem niedorozwoju, pozbawionych relacji z ośrodkami wyżej rozwiniętymi i bardziej dynamicznymi (a więc odciętych od kanałów dyfuzji rozwoju) nie jest możliwe**